

+ papers · de · tradumàtica

Actes del Primer Simposi sobre l'Ensenyament a distància i semipresencial de la Tradumàtica

Traducció i Tecnologies de la Informació i la Comunicació

Bellaterra, 6 i 7 de juny de 2002

<http://www.fti.uab.es/tradumatica/papers/>

Apunts per a un model pedagògic per a l'ensenyament a distància de la tradumàtica

Ramon Piqué i Huerta

Grup Tradumàtica

ramon.pique@uab.es

Universitat Autònoma de Barcelona

1. Introducció	1
2. Procés d'aprenentatge	2
3. Suports a l'aprenentatge	3
4. Plataforma educativa.....	5
5. Suport docent	5
6. Conclusions	5
7. Bibliografia.....	6

Resum

L'article exposa una proposta d'esquema de model pedagògic per a l'ensenyament a distància de la tradumàtica centrat en un procés d'aprenentatge que gira a l'entorn d'una classe enregistrada en format digital, i unes activitats síncrones i asíncrones tutelades per la presència d'un responsable docent.

Paraules clau

Tradumàtica, traducció, ensenyament de la tradumàtica, ensenyament a distància, models pedagògics.

1. Introducció

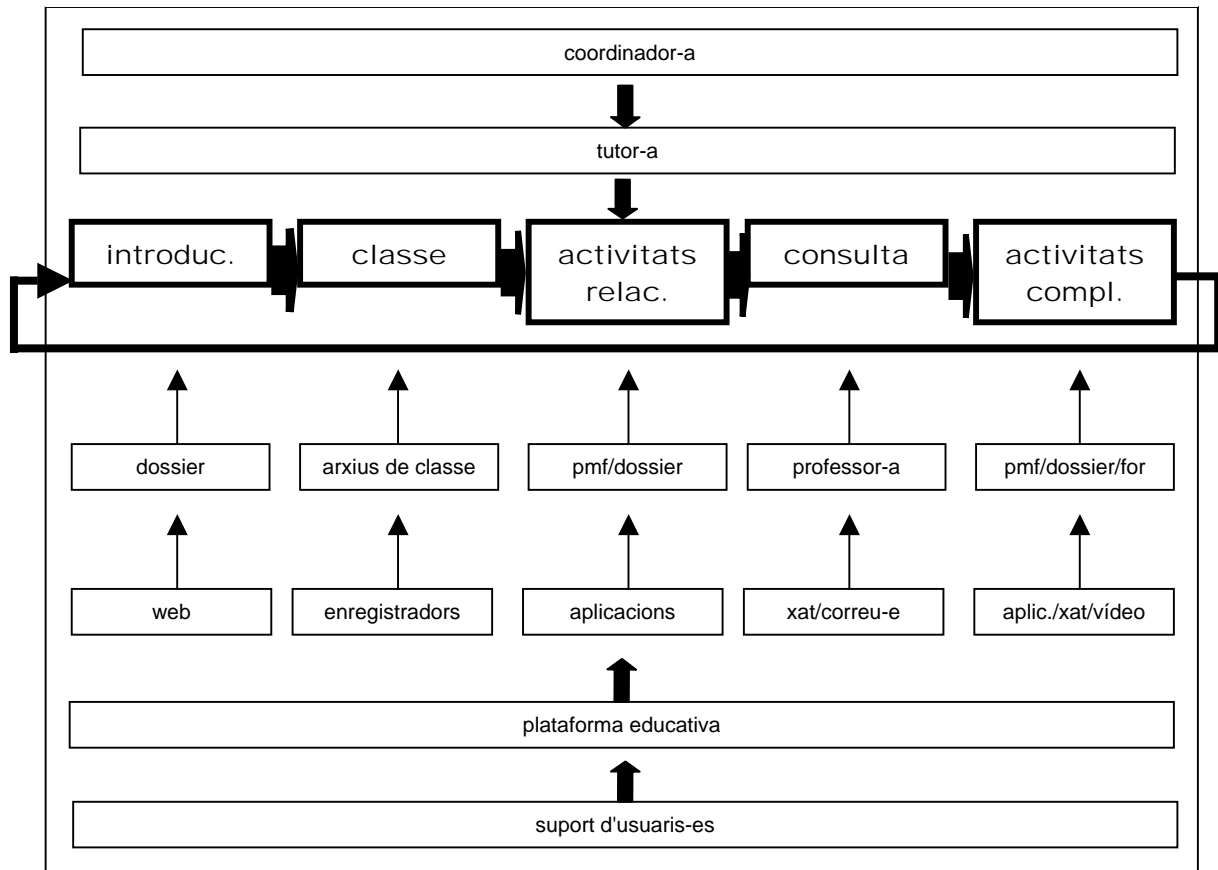
El model que presentem ha estat elaborat a partir de les especificitats dels continguts que conformen el camp de coneixement de la tradumàtica. Apuntem, tot seguit, algunes d'aquestes especificitats que ajudin a comprendre l'esquema del model.

Entenem la tradumàtica com l'àmbit d'estudi que integra els coneixements provinents de la documentació, la terminologia i la informàtica aplicades a la traducció. Estem parlant, doncs, de coneixements teòrics declaratius i d'habilitats en l'ús de les tecnologies de la informació aplicades a aquest camp. I estem parlant, per tant, d'ensenyament i d'aprenentatge d'eines informàtiques relacionades o que intervenen en el procés de traducció.

En tant que es tracta d'aprendre l'ús d'eines es tracta de treballar amb coneixements procedimentals. Per aquesta raó, les activitats pràctiques primaran per sobre de les memorístiques o de raonament. Caldrà, doncs, veure com poden ser presentats els continguts als alumnes, com poden els alumnes practicar les activitats relacionades, i com poden els responsables docents avaluar i fer un seguiment a distància que permeti assegurar l'evolució de l'alumne.

En aquest sentit, caldrà veure les eines proporcionades per les tecnologies multimèdia i hipermèdia que puguin donar resposta a alguns dels reptes que hem suggerit en el camp de l'ensenyament de la tradumàtica, ja sia a nivell de recursos bàsics, ja sia a nivell d'elaboració de materials.

Esquema del model pedagògic d'e-tradumàtica

2. Procés d'aprenentatge

La part central del model és el procés d'aprenentatge. EL procés està dividit en cinc parts, o fases, consecutives que tenen objectius diferents en l'aprenentatge de l'alumne. Des del punt de vista dels continguts, un cicle de cinc fases conforma una sessió, que pot correspondre a un tema del programa, o pot ser una part d'un tema més ampli. Vegem, el detall de cadascuna d'aquestes fases:

- **Introducció.** En aquesta fase l'alumne és introduït als continguts corresponents al tema que veurà en la sessió, fent èmfasi en els punts que puguin estar relacionats amb temes precedents i intentant contextualitzar el nou tema en un marc més global que faciliti una òptima evolució en l'aprenentatge. Aquesta fase és especialment rellevant en l'ensenyament de coneixements procedimentals en tan que, en el cas de les eines informàtiques, són per naturalesa acumulatius.
- **Classe.** La classe és el nucli del procés d'aprenentatge. Les activitats i la interacció de l'alumne amb les altres fases estan relacionades o supeditades al que es treballi aquí. Quan es tracti de coneixements declaratius, aquests seran presentats de manera seqüencial, i és l'alumne qui regularà el temps de dedicació. Aquests tipus de coneixements no requereixen de massa dinamisme en la pantalla. Quan es tracti de coneixements

procedimentals apostem per una presentació visual regulada a priori pel sistema docent de manera semblant al que succeiria en una classe presencial. Es tracta d'aprofitar tots els canals de comunicació, incloent-hi l'auditiu i en tant que pot ser de gran ajuda a l'hora d'elaborar esquemes conceptuals de processos de treball amb eines informàtiques.

- **Activitats relacionades.** Ja hem apuntat que les activitats pràctiques són més rellevants que les memorístiques a l'hora d'adquirir coneixements sobre eines informàtiques. Es tracta, doncs, d'oferir a l'estudiant la possibilitat de resoldre situacions anàlogues a les exposades a la classe mitjançant tasques diverses. Aquestes tasques han de basar-se en escenaris que emulin situacions reals. Tota eina informàtica, està, o hauria d'estar, dissenyada en base a models conceptuals. La contextualització en l'adquisició de coneixements procedimentals, com és el cas de les eines informàtiques, ajuda en l'elaboració i la maduració dels models conceptuals subjacents.
- **Consulta.** En aquesta fase l'estudiant té la possibilitat d'establir una comunicació, síncrona o asíncrona, amb el responsable docent de la sessió per a realitzar les consultes, relacionades amb la sessió, que consideri oportunes. El professor, com a responsable docent de la sessió, disposa de la informació sobre l'estat de l'aprenentatge de l'alumne en tant que haurà avaluat els resultats de l'activitat realitzada per ell. Aquesta fase, doncs, té per finalitat vetllar per a què l'alumne hagi assolit el nivell definit en els objectius del curs. Un cop superada aquesta fase l'alumne està en condicions d'iniciar una nova sessió. Tanmateix, el responsable docent de l'alumne pot decantar-se per a la realització d'activitats complementàries d'aquells aspectes poc reeixits.
- **Activitats complementàries.** Aquestes activitats, situades després de la fase de consulta amb el professor, són complementàries a les realitzades després de la classe i no obligatòries per a tots els aprenents. En aquests cas, les activitats tenen per objectiu que, els alumnes que no hagin assolit el nivell esperat, puguin realitzar exercicis i pràctiques personalitzades en funció de les mancances detectades.

3. Suports a l'aprenentatge

Vegem, ara, en relació amb les fases del procés d'aprenentatge descrites anteriorment, quin tipus de material o de recursos didàctics haurem de tenir presents a l'hora de dissenyar la nostra activitat docent.

- **Dossiers.** Entenem per dossiers, de manera genèrica, a aquella informació escrita sobre un tema específic, elaborada i formatada per a donar resposta a un tipus d'interactuació concreta amb l'alumne. En cada fase el dossier ha de contenir la informació prevista i presentada de manera que pugui assolir els seus objectius. En el cas de la fase d'introducció, per exemple, es tracta d'introduir la sessió: presentar els preliminars, enllaçar la sessió amb les precedents si cal, i contextualitzar el tema en un marc d'aprenentatge superior. Des del punt de vista funcional, aquests tipus de recurs escrit, que hem anomenat dossier, serà útil en totes aquelles fases que requereixin d'informació complementària, ja sia d'ampliació de coneixements, ja sia de síntesi, etc.
- **Arxius de classe.** Els arxius de classe fan referència als continguts que seran presentats a l'alumne i que poden variar formalment en funció del tipus de coneixement: declaratiu o procedimental. En el nostre cas hem posat l'èmfasi en una presentació visual que aprofiti també el canal auditiu, no en va es tracta d'explicar o d'exposar com es realitza un procés. L'arxiu de classe ha de permetre l'alumne assistir a una classe asíncrona, de tal manera que pugui veure l'eina objecte d'aprenentatge a la pantalla i amb el suport dels comentaris del professor.
- **Preguntes més freqüents.** El concepte de preguntes més freqüents (pmf), provinent del món d'internet, respon perfectament a la gestió i al tractament que es pot donar a les qüestions i problemes comuns a un conjunt d'alumnes o a dificultats detectades en altres situacions d'aprenentatge afins. Les pmfs es poden construir a partir dels problemes més habituals detectats, ja sia en un entorn presencial, ja sia en un entorn completament a distància. Tanmateix, és important la retroalimentació de les pmfs a partir de la resposta pedagògica de l'alumne detectada en les diferents fases del procés d'aprenentatge. Un aspecte clau per a una bona gestió per part dels alumnes de les pmfs és l'estructuració i

agrupació en base a temes i tipus de problema. Les pmfs seran una eina útil per a la resolució de les activitats relacionades i complementàries d'una sessió.

- **Fòrum.** L'aprenentatge té sens dubte una dimensió col·laborativa, es a dir, d'aprenentatge en grup, d'aprenentatge compartint amb d'altres, d'aprenentatge emulant d'altres, etc, el treball col·lectiu és més suggerent i estimulador que el treball individualitzat. En un entorn presencial, el marc de la classe és l'entorn apropiat per a interactuar en els termes descrits. En un entorn no presencial, la tecnologia actual permet no haver de renunciar als beneficis pedagògics del treball col·laboratiu. Els responsables docents disposen d'eines com els fòrums, que permeten una comunicació síncrona entre el professor i els diferents alumnes. El professor haurà de saber gestionar aquest espai de comunicació cap a un treball col·laboratiu tot proposant activitats orientades a aquesta finalitat de manera semblant com es produeix dins d'una classe presencial. Des d'un punt de vista funcional, la idea de fòrum pot ser conceptualment traslladada a d'altres àmbits de treball, com ara treball de grup entre alumnes que només es coneixen mitjançant un entorn virtual.

Vegem, ara, una aproximació més tecnològica en relació als materials i recursos didàctics. Es tracta d'apuntar de quines eines i recursos disposem per a poder elaborar aquests tipus materials.

- **Entorn web.** Tenint en compte que l'entorn de treball de l'alumne és totalment digital, el més plausible és que els formats dels dossiers siguin compatibles amb aquest entorn. Estem parlant, doncs, de pàgines web, llocs web, i les extensions del llenguatge html, com l'xml, javascript... A més dels formats web, també els formats word, pdf, ppt, etc, són exemples de suport de la informació perfectament operatius a la xarxa.
- **Aplicacions per a l'enregistrament de tasques.** L'arxiu de classe ha d'oferir a l'alumne la possibilitat d'assistir a una classe asíncrona. Estem parlant, evidentment, d'una classe enregistrada. L'enregistrament es fa sobre tot el que succeeix a la pantalla, no oblidem que estem ensenyant eines, amb el suport oral del professor, el qual va comentant en que va succeint. Per a l'elaboració de bons materials s'ha de tenir en compte que l'alumne estarà sol amb la pantalla, caldrà en aquest sentit fer servir recursos propis de l'oratoría, com ara l'èmfasi sobre allò que és rellevant, fer ús de redundàncies, de síntesis, recapitulacions, etc. Des d'un punt de vista tecnològic, cal tenir en compte que l'ús de formats estàndards dels arxius simplifica la creació de materials per part del professor, i al seu torn facilita el seu ús a l'alumnat. Caldrà tenir en compte, també, depenent de la disponibilitat tecnològica, la velocitat d'accés a la xarxa, ja que aquests tipus d'arxius acostumen a pesar força. Ara mateix les solucions més raonables, passen per l'ús d'arxius amb un índex de compressió gran, com els arxius mpeg. Un exemple d'aquests programes n'és Camtasia¹, que és l'eina utilitzada per a les primeres proves d'aquest model en la Facultat de Traducció i d'Interpretació de la UAB amb resultats força positius.
- **Aplicacions objecte d'aprenentatge.** Sens dubte per l'aprenentatge d'una eina ens cal disposar de l'eina objecte de treball. Tanmateix, l'objecte d'aquesta obvietat és apuntar la necessitat que l'alumne disposi d'aquesta eina instal·lada en el seu propi equip per a poder resoldre les activitats relacionades. Una solució de compromís que no passi en primera instància per l'adquisició d'una llicència, és el disseny d'activitats didàctiques pràctiques que puguin ser resoltes per versions de demostració descarregables a la xarxa.
- **Eines de comunicació.** Depenent de si la comunicació es produeix en temps real o no, podem fer una divisió de les eines de comunicació en síncrones i asíncrones. Aquesta distinció és rellevant en tant que permeten interaccions diferents. En la categoria de les primeres hi col·locaríem el xat i els seus derivats (icq, messengers, irc...) i també la videoconferència. En la segona categoria hi tindríem el correu-e, les llistes de distribució i els grups de discussió. Ambdues propostes tenen cabuda en el model pedagògic que estem exposant.

¹ Per a més informació: <http://www.techsmith.com/download/studiodefult.asp>

4. Plataforma educativa

Com a plataforma educativa entenem l'entorn tecnològic que permet de configurar un espai, anomenat campus virtual, que ha de servir de porta d'accés a l'alumne a les diferents activitats que integren el curs. És en aquest campus on es desenvoluparan els processos educatius d'ensenyament i d'aprenentatge.

L'organització del campus virtual s'inspira en el concepte de campus universitari, metàfora familiar als alumnes. Mitjançant la simulació de situacions pròpies del món acadèmic l'alumne podrà accedir a les activitats objecte d'aprenentatge, i també accedir als recursos propis d'un campus universitari: biblioteca, bar (espai de comunicació lliure amb d'altres alumnes), aula (espai on tindria lloc la classe), administració, etc.

L'objectiu és contextualitzar al màxim l'activitat d'aprenentatge en un marc educacional, facilitar el treball col·laboratiu amb d'altres estudiants i professors i oferir els recursos propis d'una classe presencial. És per aquesta raó que la majoria de campus virtuals integren també opcions que s'inspiren en el concepte de pupitre virtual proporcionant eines per a accedir a apunts, la gestió de notes, calendaris, agendas, taulell d'anuncis...

5. Suport docent

Sota aquest epígraf hem volgut situar la intervenció dels diferents responsables docents en el procés d'aprenentatge a distància. L'esquema del model recull les següents figures: coordinador-a, tutor-a, professor-a i suport d'usuaris-es. Com veurem a continuació, el seu paper respon a diferents tasques i responsabilitats.

- **Coordinador-a.** És la persona responsable de la planificació acadèmica del curs, la seva intervenció en el procés se centra en vetllar pels aspectes relacionats amb la planificació d'objectius i de continguts, i de la selecció del professorat del curs.
- **Tutor-a.** És la persona responsable de la gestió pedagògica del procés d'aprenentatge. Ha de tenir cura de la cohesió de continguts, la cohesió metodològica, i de vetllar per l'evolució de l'aprenentatge de l'alumnat. És la persona que té la visió integral dels diferents temes o mòduls que puguin conformar un objectiu d'aprenentatge.
- **Professor-a.** És la persona responsable de l'elaboració dels diferents materials que conformen un curs: l'elaboració dels dossiers d'introducció, de l'arxiu de les preguntes més freqüents (pmfs), de l'arxiu de classe, del disseny de les activitats relacionades i de les complementàries, de l'organització i la dinamització dels fòrums, i de la comunicació amb l'alumnat per a les qüestions relacionades amb els continguts d'un curs.
- **Suport d'usuaris-es.** El paper del suport d'usuaris-es és rellevant en aquells casos en què l'accés al campus virtual s'esdevingui en un punt d'accés comú per a l'alumnat. És a dir, en aquells casos en que la velocitat de la xarxa és baixa, o en què l'alumnat no disposi de l'equipament adequat, el fet d'establir un espai de connexió a la xarxa en una universitat o centre de formació pot facilitar a l'alumnat l'accés a una oferta de formació específica. El paper del suport d'usuaris-es és el d'ensenyar el funcionament del campus virtual als usuaris alumnes i de donar suport als problemes que se'n puguin derivar del seu ús.

6. Conclusions

A tall de conclusió volem destacar que la proposta de model es configura a l'entorn de l'activitat de l'alumne, tal com es dedueix del procés d'aprenentatge descrit. Al seu torn, veiem que el procés d'aprenentatge és l'eix central al servei del qual s'adapten les interaccions i les diferents intervencions humanes previstes: des del professorat, fins al tutor-a, passant pel suport d'usuari. És, per tant, un model en el qual l'alumnat està en contacte amb l'equip docent, el qual vetlla per la seva evolució en l'aprenentatge. Si bé estem presentant un model d'aprenentatge a distància, cal destacar com a rellevant el seguiment que es fa del que està succeint en les diferents fases de l'aprenentatge de l'alumne.

7. Bibliografia

Cairncross F. (1997). *The Death of Distance: How the Communications Revolution Will Change Our Lives*. Boston MA: Harvard Business School Press.

García Aretio, L. (2002). *La educación a distancia. De la teoría a la práctica*. Barcelona: Ariel.

Haake, J. M.; Hannemann, J.; Thüring, M (1994). "Hypermedia Applications for Distance Education and Training". *Lecture notes in computer science*, 1994, núm. 851, p. 109.

Koyanagi, M. (1999). *Putting courses online: Theory and practice*. Chapel Hill: University of North Carolina < <http://ils.unc.edu/disted/cmi/final2.html> >. Data de consulta de la pàgina: 17.10.03.

Tapscott D. (1998). *Creciendo en un entorno digital: La generación Net*. Mc Graw Hill.